

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ХУДОЖНЬО - ЕСТЕТИЧНОГО НАПРЯМУ
АКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ

Початковий, основний та вищий рівні
4 роки навчання

Київ-2025 р.

Схвалено педагогічною радою Українського державного центру позашкільної освіти,
протокол № 2 від 30 квітня 2025 року

Автор:

Сук Лариса Едуардівна – методист Українського державного центру позашкільної освіти

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання акторській майстерності – це гармонійний розвиток дитини та підготовка до найбільш видовищної, яскравої та емоційно-насиченої форми естетичного відображення дійсності, освоєння вміння самопрезентації та публічних виступів. Процес професійної підготовки майбутнього актора – це пошук нових способів засвоєння театральних технік: розвиток культури мовлення, ритмічних якостей та слуху, пластики, гнучкості, координації рухів, естетичного смаку, розвиток лідерських та комунікативних навичок, виховання поваги до культурної різноманітності.

Програма створена для дітей, які цікавляться театальною грою та мистецтвом. Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку театального профілю та спрямована на вихованців віком від 12 до 25 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості засобами акторської майстерності.

Завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, яка передбачає оволодіння основними поняттями та знаннями з театального мистецтва, історії театру, драматургії;

практичної, яка забезпечує оволодіння навичками акторської майстерності, сценічної мови та вокалу, сценічного руху, ритміки та хореографії;

творчої, яка орієнтована на формування та розвиток творчих здібностей вихованців у процесі оволодіння театральним мистецтвом;

соціальної, яка спрямована на виховання дбайливого ставлення до надбань світової, вітчизняної культури, мистецтва, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій; національної свідомості; самореалізацію в соціумі, професійне самовизначення, популяризацію театального мистецтва.

Навчальна програма передбачає навчання вихованців у групах початкового, основного та вищого рівнів упродовж чотирьох років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень, перший рік навчання – 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень, другий рік навчання – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Навчальна програма включає як теоретичну, так і практичну роботу, де вихованці зможуть використати свої знання. Вихованці розподіляються на групи. Робота передбачає використання інтерактивних методів навчання.

Програма навчання на початковому рівні передбачає: розвиток та тренування психофізичних якостей, навчання рухових навичок; розвиток у дітей потреби у виконанні творчих завдань, зняття психологічної скутості та страху виступу перед аудиторією; усвідомлення юним актором почуття відповідальності за кожен дію, яка виконується на сцені, культуру поведінки та спілкування; розкриття індивідуальних здібностей, талантів, обдарованості вихованців, їх залучення до співпраці у культурних, виховних, громадських заходах; націленість на підвищення продуктивності навчального процесу завдяки спеціально розробленій методиці педагогічної роботи; вміння органічно переносити навички тренувальної акторської роботи в сценічне мистецтво.

Програма навчання на основному рівні передбачає: вдосконалення вмінь та навичок, набутих на початковому рівні; створення повноцінних сценічних образів, сценічну практику, участь у виставах; створення сценічних образів із різним ступенем театральної умовності; створення ролі в різних жанрах; відпрацювання методу «ідентифікації» в акторській практиці; професійну орієнтацію найбільш обдарованих та наполегливих вихованців.

Програмою навчання на вищому рівні передбачається: поглиблена робота над роллю в різних методиках, пластична сценічна образність; заняття риторикою та вокалом; знайомство з особливостями створення музичної партитури ролі.

Навчання в театральному гуртку не потребує спеціальної підготовки та знань. Навчальний матеріал програми адаптований до занять з вихованцями різного рівня підготовки. У гурток приймаються діти, які не мають медичних протипоказань, хочуть проявити себе в творчості, захоплюються театральним мистецтвом.

Програма має інтегративний характер та забезпечує міжпредметні зв'язки з іншими галузями знань, що сприяє гармонійному розвитку особистості вихованців. Міжпредметні зв'язки з літературою та мовою забезпечують розвиток культури мовлення, аналіз драматичних та прозових творів; з музичним мистецтвом – розвиток слуху та ритму; з хореографією та фізичною культурою – сценічний рух, пластику, розвиток гнучкості, координації рухів, формування сценічного образу через рух; з образотворчим та декоративно-ужитковим мистецтвом – роботу з костюмами, гримом, декораціями, формування естетичного смаку; соціологією та громадянською освітою – розуміння соціальних ролей, розвиток лідерських та комунікативних навичок, виховання поваги до культурної різноманітності.

Загальними принципами організації навчально-виховного процесу у гуртку є: тренінги, етюдна робота, моделювання життєвих ситуацій, творчі

конкурси, вечори-концерти, тематичні концерти, конкурсно-розважальні програми, перформанси, фестивалі, випускні вистави, репертуарні вистави.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, опитування, контрольні вправи, вистави, участь у конкурсах.

За даною програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організовуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. За необхідності керівник гуртка може внести до програми зміни, які не повинні впливати на загальний зміст навчальної програми та кількість навчальних годин. Незмінними мають залишатися мета, завдання та прогнозований результат навчальної діяльності.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Органічна сценічна увага	1	1	2
3.	Звільнення м'язів та подолання м'язової скутості	1	3	4
4.	Сценічна дія	1	17	18
5.	Робота над етюдами	-	24	24
6.	Етюди для розвитку уваги та акторської спостережливості	-	24	24
7.	Етюди для розвитку пам'яті	-	24	24
8.	Етюди для розвитку фантазії	-	24	24
9.	Етюди з предметами	-	24	24
10.	Мовний апарат та його тренування	1	7	8
11.	Техніка дихання та постановка голосового апарату	1	7	8
12.	Робота над дикцією	1	7	8
13.	Розвиток координації між мовою і рухом	1	8	9
14.	Відвідування дитячих вистав	-	9	9
15.	Робота зі сценічним матеріалом	3	9	12
16.	Репетиційна діяльність	-	12	12
17.	Підсумок	-	3	3
	Разом	13	203	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Мета, завдання і зміст роботи гуртка. Особливості занять в театрі. Організаційні питання. Правила поведінки. Правила безпеки.

Знайомство з історією театру. Видатні діячі українського та світового театру.

2. Органічна сценічна увага (2 год.)

Теоретична частина. Оволодіння основними елементами уваги. Управління своєю увагою до предмета, до партнера.

Практична частина. Вправи на загальну увагу. Розвиток зорового сприйняття: вправи «Дзеркало», «Сповільнений рух», «Тінь» тощо.

Розвиток слухових сприймань: вправи «Трансформатор», «Пеленгатор» тощо.

3. Звільнення м'язів та подолання м'язової скутості (4 год.)

Теоретична частина. М'язова мобільність. Координація рухів, управління м'язами. Уміння знімати м'язову скутість.

Практична частина. Вправи на зняття м'язової напруги. Підпорядковування роботи м'язів своїй волі.

4. Сценічна дія (18 год.)

Теоретична частина. Важливість уміння володіти своїм тілом. Засвоєння запропонованих обставин. Зв'язок запропонованих обставин з поведінкою актора. Подолання обставин.

Практична частина. Налаштовування до дії, вправи на звільнення м'язів, на увагу та на уяву. Розвиток уміння володіти своїм тілом. Вправи на пам'ять фізичних дій, емоційну пам'ять. Дії з уявними предметами. Тренаж фізичного самопочуття. Вправи на запам'ятовування фізичного самопочуття: «Вітер», «Спати хочеться» тощо.

Магічне «Як би...», дія за обставин «Як би...». Виправдання поз. Виправдання місця дії.

Індивідуальні та групові вправи на розвиток фантазії й уяви.

5. Робота над етюдами (24 год.)

Теоретична частина. Основні засоби виховання актора. Мета та завдання етюдів. Складові етюдів: думка, подія, дія, обставини, імпровізаційне самовідчуття.

Практична частина. Прості етюди (вправи без слів, наприклад, хода різних персонажів в різних обставинах). Правильний розподіл центру ваги. Індивідуальні етюди на дію з колективними предметами.

6. Етюди для розвитку уваги та акторської спостережливості (24 год.)

Практична частина. Ігри з елементами театралізації (удавана гра на музичному інструменті, уявне передавання предметів, створення образів за описом, зупинка на краю прірви, повтор поз ведучого, відволікання під час читання книги, день з життя свого маленького улюбленця тощо). Відтворення в ігровій формі заданої теми.

7. Етюди для розвитку пам'яті (24 год.)

Практична частина. Запам'ятовування кількох предметів (які прибираються). Запам'ятовування послідовності дій. Асоціативне запам'ятовування. Ігри на запам'ятовування на зразок: «У бабусиній скрині зберігається...»: кожний називає предмет, а наступний додає свій, перед цим повторюючи назване до нього слово. Формування навичок запам'ятовування.

8. Етюди для розвитку фантазії (24 год.)

Практична частина. Придумування і розповідання історій з предметами, взятими у казкових героїв. Старі казки на новий лад. «Перевтілення» – в риб, комах, тварин і т. д.. Гра-імпровізація «Як би ви *там* були, що б ви *робили?*». Вигадані етюди з повсякденного життя: на зупинці, в школі, в транспорті тощо.

9. Етюди з предметами (24 год.)

Практична частина. Оволодіння технікою безпредметної дії. Дії з уявними предметами на м'язи всього тіла (підняти щось уявне з підлоги). Дії з уявними предметами на м'язи пальців, кистей рук та рук (налити воду з уявної пляшки в уявну склянку).

10. Мовний апарат та його тренування (18 год.)

Теоретична частина. Значення мовного апарату. Будова мовного апарату. Види дихання. Гігієна та охорона голосового апарату.

Практична частина. Оволодіння мовним апаратом Розвиток мовного апарату та його тренування. Оволодіння комплексом вправ для розігріву та тренування: артикуляційна гімнастика, підготовка голосових зв'язок, Знайомство з видами дихання. Вправи на дихання: комбіноване дихання, затримка повітря та різна сила видиху, скорочення вдиху та подовження видиху. Постановка голосу та його природні дані. Основні положення мовного апарату для правильного звукоутворення. Вправи на розвиток діапазону, сили звуку та рухомості голосу. Тренування резонаторів. Послідовне ускладнення вправ.

11. Робота над дикцією (18 год.)

Теоретична частина. Поняття дикції як важливого виразного засобу актора.

Практична частина. Сценічне звучання голосних і приголосних. Постановка артикуляційного апарату та виправлення мовних недоліків. Розвиток артикулятивної моторики. Робота над чіткістю дикції на матеріалі чистомовок і скоромовок.

12. Розвиток координації між мовою і рухом (9 год.)

Теоретична частина. Важливість поєднання словесних та фізичних дій.

Практична частина. Гармонійне поєднання фізичної та мовної дії. Уведення в роботу над дикцією та постановкою голосового апарату простих фізичних вправ. Вправи на координацію між мовою і рухом. Вправи на релаксацію.

13. Відвідування дитячих вистав (9 год.)

Практична частина. Відвідування вистав. Зустрічі з митцями сцени.

14. Робота зі сценічним матеріалом (12 год.)

Теоретична частина. Вибір п'єси, читка, розподіл ролей, обговорення п'єси.

Практична частина. Обговорення характеру персонажу, його взаємодії з іншими героями п'єси, емоційна композиція ролі.

15. Репетиційна робота (12 год.)

Практична частина. Послідовне виконання ролей. Репетиції епізодів. Репетиції вистави.

16. Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- історію виникнення театру;
- основні поняття акторської майстерності: сценічна увага, уява, м'язова свобода, дія, етюд;
- значення мовного апарату, дикції, техніки дихання й голосу для актора;
- правила сценічної поведінки та безпеки на заняттях;

- принципи поєднання мови й руху у сценічній дії.

Вихованці мають уміти:

- знімати м'язову скутість, володіти елементарними прийомами релаксації;
- виконувати прості вправи на розвиток уваги, пам'яті, фантазії та спостережливості;
- створювати нескладні етюди з предметами й без них;
- користуватися мовним апаратом: правильно дихати, тренувати дикцію;
- поєднувати словесну та фізичну дію у простих вправах;
- працювати в групі над короткими сценічними завданнями;
- аналізувати характер героя в нескладному сценічному матеріалі.

Вихованці мають набути досвіду:

- участі в ігрових етюдах, театралізованих іграх та мініатюрах;
- колективної роботи над невеликими сценічними постановками;
- відвідування дитячих вистав і спілкування з митцями сцени;
- подолання страху публічного виступу;
- вираження власних емоцій і фантазії через мову руху, слова та образу.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Тренування уваги, акторської спостережливості, фантазії	21	45	66
1.1. Пластика, акторський танець	3	6	9
1.2. Основи пантоміми	3	9	12
1.3. Робота з голосом	3	15	18
1.4. Поєднання вербальних та фізичних дій	3	6	9
1.5. Акторські етюди (ігри, імпровізації під музику тощо)	3	6	9
1.6. Історія театру	3	-	3

1.7. Історія драматургії	3	-	3
1.8. Індивідуальні заняття	-	3	3
Розділ 2. Першооснови створення образу	18	51	69
2.1. Пластична образність. Етюди.	3	9	12
2.2. Пантоміма. Стилізація руху	3	12	15
2.3. Психофізика створення образу	3	6	9
2.4. Акторські вправи з використанням ритму	3	6	9
2.5. Практика використання темпоритму	3	6	9
2.6. Створення відповідної атмосфери	3	6	9
2.7. Історія театру	3	-	3
2.8. Індивідуальні заняття	-	3	3
Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом	21	45	66
3.1. Вибір п'єси, читка, розподіл ролей, обговорення п'єси	3	3	6
3.2. Деталізація характеристик кожного персонажу	3	6	9
3.3. Робота з текстом	3	3	6
3.4. Акторські вправи на створення «психологічного жесту», створення атмосфери ролі, епізоду, вистави	3	9	12
3.5. Створення партитури рухів та голосової партитури ролі	3	6	9
3.6. Репетиції випускної вистави	3	12	15
3.7. Індивідуальні заняття	3	6	9
Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди	-	9	9
Підсумок		3	3
Разом	63	153	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Мета, завдання і зміст роботи гуртка. Організаційні питання. Правила поведінки. Правила безпеки.

Знайомство з історією театру, основними видами та системами навчання акторської майстерності. Видатні діячі українського та світового театру. Театр і сучасність.

Розділ 1. Тренування уваги, акторської спостережливості, фантазії (66 год.)

1.1. Пластика, акторський танець (9 год.)

Теоретична частина. Основи пластичної виразності тіла.

Практична частина. Тренування тіла, акторської фантазії. Розвиток почуття рівноваги, правильний розподіл центру ваги. Усвідомлення себе в просторі. Виконання вправи по словесному завданню педагога.

1.2. Основи пантоміми (12 год.)

Теоретична частина. Фізичний розвиток тіла, вивчення його можливостей.

Практична частина. Знайомство з основами пантоміми. Підготовчі вправи. Тренування уваги, акторської спостережливості, фантазії, розширення кордонів уяви.

1.3. Робота з голосом (18 год.)

Теоретична частина. Основні поняття майстерності слова. Матеріал для артикуляційного тренінгу (скоромовки, тексти).

Практична частина. Вправи для постановки голосу. Артикуляційний тренінг. Послідовний перехід від легких вправ до більш складних.

1.4. Поєднання вербальних та фізичних дій (9 год.)

Теоретична частина. Розподіл та правила чергування словесних та фізичних дій.

Практична частина. Практичні етюди та відпрацювання вмінь за темою.

1.5. Акторські етюди (9 год.) Окреслення сюжету етюду, правила гри.

Практична частина. Відтворення в імпровізаційній формі заданої теми. Ігри, імпровізації під музику тощо.

1.6. Історія театру (3 год.)

Теоретична частина. Історія українського театру, відомі особистості українського театру.

1.7. Історія драматургії (3 год.)

Теоретична частина. Історія драматургії, її складова в театральному мистецтві.

1.8. Індивідуальні заняття (3 год.)

Теоретична частина. Виявлення індивідуальних здібностей в акторській майстерності.

Розділ 2. Першооснови створення образу (69 год.)

2.1. Пластична образність. Етюди. Вправи (12 год.)

Теоретична частина. Основи пластичної виразності тіла.

Практична частина. Тренування тіла, відпрацювання стилізованих вправ пантоміми. Часово-просторове моделювання.

2.2 Пантоміма. Стилізація руху (15 год.)

Теоретична частина. Основні розділи пантоміми. Тілесний алфавіт.

Практична частина. Стилізовані вправи пантоміми. Підготовчі вправи.

Відпрацювання.

2.3. Психофізика створення образу (9 год.)

Теоретична частина. Основні поняття створення образу.

Практична частина. Вправи для входження в образ. Вправи для розвитку образної фантазії.

2.4. Акторські вправи з використанням ритму (9 год.)

Теоретична частина. Поняття ритму. Теорія ритмової побудови образу. Ритм як один із чинників створення образу.

Практична частина. Ритмові вправи. Етюди з використанням ритму.

2.5. Практика використання темпоритму (9 год.)

Теоретична частина. Поняття темпоритму. Перцепційний час і його використання в створенні образу.

Практична частина. Створення етюдної форми з використанням темпоритму.

2.6. Створення атмосфери (9 год.)

Теоретична частина. Підготовка емоційного апарату актора до створення повноцінного сценічного образу. Поняття «психологічного жесту».

Практична частина. Робота над «психологічним жестом», етюди на створення атмосфери: індивідуальної, парної, групової.

2.7. Історія театру (3 год.)

Теоретична частина. Історія світового театру. Античний період.

2.8. Індивідуальні заняття (3 год.)

Практична частина. Виявлення індивідуальних здібностей в акторській майстерності. Спрямування акторської роботи вихованця з урахуванням його здібностей.

Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом (66 год.)

3.1. Вибір п'єси, читка, розподіл ролей, обговорення п'єси (6 год.)

Теоретична частина. Основний план роботи над п'єсою, пояснення, призначення на роль кожного вихованця.

Практична частина. Читка п'єси, обговорення, визначення ідеї, композиційний аналіз п'єси.

3.2. Деталізація характеристик кожного персонажу (9 год.)

Теоретична частина. Створення письмового опису персонажу.

Практична частина. Обговорення характеру персонажу, його взаємодії з іншими героями п'єси, емоційна композиція ролі.

3.3. Робота з текстом (6 год.)

Теоретична частина. Вичитування тексту. Наголоси, правильна вимова, емоційні паузи.

Практична частина. Будування словесної емоційної партитури ролі.

3.4. Акторські вправи на створення «психологічного жесту», створення атмосфери ролі, епізоду, вистави (12 год.)

Теоретична частина. Обговорення персонажу та його взаємодії з іншими.

Практична частина. Акторські етюди на створення «психологічного жесту» для кожної ролі, будування мізансцен, парна та групова взаємодія персонажів в епізоді вистави.

3.5. Створення партитури рухів та голосової партитури ролі (9 год.)

Теоретична частина. Запис партитури рухів та голосової партитури ролі.

Практична частина. Послідовне виконання ролі відповідно до партитури.

3.6. Репетиції випускної вистави (15 год.)

Теоретична частина. Планування репетиції. Узгодження всіх складових вистави (світло, звук, декорації, костюми, реквізит).

Практична частина. Репетиції вистави згідно з планом від епізодів до генеральних прогонів.

3.7. Індивідуальні заняття (9 год.)

Теоретична частина. Письмовий аналіз ролі.

Практична частина. Індивідуальна робота з кожним студійцем над створенням образу персонажу.

Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди (9 год.)

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основи пластики, акторського танцю та пантоміми як засобів сценічної виразності;
- базові поняття роботи з голосом, артикуляційного тренінгу, поєднання словесної та фізичної дії;
- сутність акторських етюдів, імпровізації, правил гри на сцені;
- історію українського та світового театру;
- основні принципи створення сценічного образу (психофізика, ритм, темпоритм, атмосфера);
- поняття «психологічного жесту» та його значення у створенні ролі;
- основи роботи над п'єсою: вибір, читка, розподіл ролей, аналіз персонажів і драматургічного матеріалу.

Вихованці мають уміти:

- виконувати пластичні та ритмові вправи, володіти технікою пантоміми;
- користуватися голосовими та мовними засобами для виразності ролі;
- поєднувати вербальні й фізичні дії у сценічних етюдах;
- створювати етюди за заданою темою, імпровізувати під музику;
- будувати образ персонажа, працювати над його характеристикою;
- аналізувати й відтворювати текст ролі з правильними наголосами, дикцією та емоційними паузами;
- застосовувати «психологічний жест» і партитуру рухів у створенні образу;
- працювати в колективі;
- брати участь у репетиціях.

Вихованці мають набути досвіду:

- виконання акторських вправ, етюдів, імпрровізацій;
- створення індивідуальних і колективних образів на основі драматургічного матеріалу;
- виступів у виставі;
- колективної творчої діяльності;
- співпраці з педагогом у процесі індивідуальної роботи над роллю.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Культура руху на сцені, акторська театральна стилізація	21	45	66
1.1. Пластика, імпровізації для входження в певний емоційний стан. Перехід від одної емоції до іншої	3	9	12
1.2. Емоційні вправи пантоміми	3	9	12
1.3. Робота з голосом. Інтонаційні вправи, стилізація голосу	3	9	12
1.4. Образні жести	3	6	9
1.5. Основи вокалу. Акторські вокальні етюди	3	6	9
1.6. Історія театру	3	-	3
1.7. Історія драматургії. Практика написання етюдів	3	3	6
1.8. Індивідуальні заняття	-	3	3
Розділ 2. Створення образу. Театральна умовність	21	48	69
2.1. Акторські вправи з використанням театральної стилізації різних епох	3	9	12
2.2. Пантоміма. Стилiзація руху. Поняття «комедії дель'арте»	3	9	12
2.3. Маска як створення образу персонажа.	3	6	9
2.4. Алегорія як вид акторського образу.	3	6	9
2.5. Робота з уявним простором	3	6	9
2.6. Метод «ідентифікації». Етюди на задану тему	3	6	9
2.7. Історія театру	3	-	3
2.8. Індивідуальні заняття	-	6	6

Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом	21	48	69
3.1. Вибір сценарію для пластичної вистави, розподіл ролей, обговорення	3	3	6
3.2. Деталізація характеристик кожного персонажа	3	6	9
3.3. Створення образу за методом «поза-жест-рух»	3	6	9
3.4. Акторські вправи на створення атмосфери ролі, епізоду, вистави	3	9	12
3.5. Створення пластичної та голосової партитури вистави	3	3	6
3.6. Репетиції вистави	3	12	15
3.7. Індивідуальні заняття	3	9	12
Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди	-	6	6
Підсумок		3	3
Разом	66	150	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи на рік. Правила поведінки в колективі, в навчальному закладі. Вирішення організаційних питань. Правила безпеки.

Удосконалення навичок акторської майстерності. Дійовий аналіз створення пластичної образності ролі. Створення сценічних форм із різним ступенем театральної умовності.

Розділ 1. Культура руху на сцені, акторська театральна стилізація (66 год.)

1.1. Пластика, імпровізації для входження в певний емоційний стан. Перехід від однієї емоції до іншої (12 год.)

Теоретична частина. Основи входження в певний емоційний стан через танець, пластичні імпровізації.

Практична частина. Практика входження в певний емоційний стан, взаємодія з партнером та групою. Практика переходу в різні емоційні стани в процесі пластичної імпровізації.

1.2. Емоційні вправи-пантоміми (12 год.)

Теоретична частина. Опис основних поз та жестів, які виражають певні емоції.

Практична частина. Етюдна робота на створення індивідуального емоційного жесту. Взаємодія з партнером.

1.3. Робота з голосом. Інтонаційні вправи, стилізація голосу (12 год.)

Теоретична частина. Основні жанрові поняття. Текстовий матеріал для тренінгу.

Практична частина. Вправи на інтонування голосу. Артикуляційний тренінг. Етюди на певну стилізацію голосу.

1.4. Образні жести. (9 год.)

Теоретична частина. Поняття театрального жесту. Жанрові класифікації жестів. Театральні жести в традиціях різних епох. Стилiзація жестів

Практична частина. Практичні етюди та відпрацювання стилізованих жестів.

1.5. Основи вокалу. Акторські вокальні етюди (9 год.)

Теоретична частина. Основні поняття вокалу. Вокальні партії у виставі.

Практична частина. Вокальні вправи. Дихальні вправи для постановки голосу. Акторські вокальні етюди та імпровізації. Ігри, імпровізації на музику тощо.

1.6. Історія театру (3 год.)

Теоретична частина. Історія світового театру, відомі особистості українського театру.

1.7. Історія драматургії. Практика написання етюдів (6 год.)

Теоретична частина. Композиція п'єси.

Практична частина. Написання драматичних етюдів на задану тему.

1.8. Індивідуальні заняття (3 год.)

Теоретична частина. Аналіз самотійних робіт кожного вихованця.

Розділ 2. Створення образу. Театральна умовність (69 год.)

2.1. Акторські вправи з використанням театральної стилізації різних епох (12 год.)

Теоретична частина. Основні стилі театральної умовності.

Практична частина. Етюди на створення стилізованих пластичних образів.

2.2. Пантоміма. Стилiзацiя руху. Поняття «комедії дель'арте» (12 год.)

Теоретична частина. Основні поняття «комедії дель'арте». Маски «комедії дель'арте».

Практична частина. Пластична імпровізація в стилі театру масок.

Підготовчі вправи. Відпрацювання.

2.3. Маска як створення образу персонажа (9 год.)

Теоретична частина. Аналіз форми та характеру маски «комедії дель'арте».

Практична частина. Етюди на створення образу-маски. Вправи для розвитку образної фантазії. Основні маски – образи «комедії дель'арте». Етюди на створення певної маски.

2.4. Алєгорія як вид акторського образу (9 год.)

Теоретична частина. Поняття алєгорії. Аналогії алєгоричних образів у драматургії та літературі.

Практична частина. Етюди на створення алєгоричних образів. Етюди на створення алєгоричних персонажів.

2.5. Робота з уявним простором (9 год.)

Теоретична частина. Поняття методу Е. Декру «актор-творець». Принципи використання можливостей тіла актора для створення образу персонажа та створення театрального простору.

Практична частина. Етюдна робота. Створення етюдної форми з використанням темпоритму. Тіло актора як інструмент, матеріал та творець уявного простору

2.6. Метод «ідентифікації». Етюди на задану тему (9 год.) *Теоретична частина.* Поняття «ідентифікації» Е. Декру.

Практична частина. Робота над створенням образів як живої, так і неживої природи, етюди за методом «метаморфози».

2.7. Історія театру (3 год.)

Теоретична частина. Історія світового театру. Доба бароко. Українське бароко та шкільна драма XVII–XVIII ст.

2.8. Індивідуальні заняття (6 год.)

Практична частина. Створення індивідуального комплексу вправ для кожного вихованця для кращого досягнення майстерності в пластичній

виразності. Спрямування акторської роботи вихованця з урахуванням його здібностей.

Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом (69 год.)

3.1. Вибір сценарію для пластичної вистави, розподіл ролей, обговорення (6 год.)

Теоретична частина. Основний план роботи над сценарієм, пояснення призначення на роль кожного вихованця.

Практична частина. Обговорення, визначення ідеї, композиційний аналіз сценарію.

3.2. Деталізація характеристик кожного персонажа (9 год.)

Теоретична частина. Створення письмового опису персонажу. Опис образу-маски.

Практична частина. Створення пластичної форми образу, пошук поз та жестів, притаманних характеру персонажа. Обговорення характеру персонажа, його взаємодія з іншими героями, емоційна композиція ролі.

3.3. Створення образу за методом «поза-жест-рух» (9 год.)

Теоретична частина. Створення індивідуального сценарію акторської дії. Емоційне забарвлення кожного жесту в залежності від характеру персонажа

Практична частина. Відпрацювання пластичної емоційної партитури ролі.

3.4. Акторські вправи на створення атмосфери ролі, епізоду, вистави (12 год.)

Теоретична частина. Обговорення персонажу та його взаємодії з іншими.

Практична частина. Створення мізансцен, парна та групова взаємодія персонажів в епізоді вистави.

3.5. Створення пластичної та голосової партитури вистави (6 год.)

Теоретична частина. Запис пластичної та голосової партитури.

Практична частина. Послідовне виконання ролей у виставі відповідно до партитури.

3.6. Репетиції вистави (15 год.)

Теоретична частина. Планування репетиції. Узгодження всіх складових вистави (світло, звук, декорації, костюми, реквізит).

Практична частина. Репетиції вистави згідно з планом від епізодів до генеральних прогонів.

3.7. Індивідуальні заняття (12 год.)

Теоретична частина. Письмовий аналіз ролі.

Практична частина. Індивідуальна робота з кожним вихованцем над створенням образу персонажа.

Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди (6 год.)

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- особливості стилізації руху та жестів у різних театральних традиціях;
- поняття «комедії дель'арте»;
- значення алегорії в акторському образі;
- основи вокалу та специфіку акторських вокальних етюдів;
- метод «ідентифікації» Е. Декру як спосіб створення сценічного образу;
- етапи роботи над пластичною виставою (від сценарію до репетицій).

Вихованці мають уміти:

- входити в певний емоційний стан за допомогою пластики та імпровізації;
- виконувати емоційні етюди пантоміми та застосовувати стилізовані жести;
- працювати з голосом, застосовуючи інтонаційні та стилізаційні вправи;
- виконувати акторські вокальні етюди;
- створювати образ персонажа за допомогою маски, алегорії, поз та жестів;
- працювати з уявним простором і темпоритмом у сценічній дії;
- аналізувати сценарій і формувати характеристику персонажа;
- брати участь у колективному створенні пластичної та голосової партитури вистави.

Вихованці мають набути досвіду:

- створення акторських образів у стилізації різних епох;
- імпровізації в стилі «комедії дель'арте» з використанням масок;
- виконання алегоричних сценічних етюдів;
- індивідуальної та групової роботи над сценічними завданнями;
- участі у репетиційному процесі та колективному створенні вистави;

- відвідування театральних заходів, зустрічей з митцями для розширення культурного світогляду.

Вищий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Музика в виставі та музична вистава	21	45	66
1.1. Музично-хореографічні імпрровізації. Створення емоційного малюнку певної музичної композиції	3	9	12
1.2. Стильові рухи пантоміми та їх використання для відтворення емоційного забарвлення музичного твору	3	9	12
1.3. Робота з голосом	3	9	12
1.4. Специфіка акторської гри в музичній виставі	3	6	9
1.5. Вокальні вправи та рух актора по сцені. Акторські вокальні етюди (ігри, імпрровізації на музику тощо)	3	6	9
1.6. Історія музичного театру: народні обряди	3	-	3
1.7. Історія драматургії. Лібрето для музичної вистави	3	3	6
1.8. Індивідуальні заняття	-	3	3
Розділ 2. Створення образу	21	48	69
2.1. Акторські вправи на поєднання співу та драматичних епізодів	3	9	12
2.2. Голос як акторський емоційний інструмент	3	9	12
2.3. Музика і ритм	3	6	9
2.4. Ритм і темп. Пластичні етюди на певний емоційний стан	3	6	9
2.5. Музика як партнер на сцені	3	6	9
2.6. Метод «канону»: музичний та пластичний	3	6	9
2.7. Історія музичного театру: опера, мюзикл	3	-	3

2.8. Індивідуальні заняття	-	6	6
Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом	21	54	69
3.1. Сценарій для музично-пластичної вистави	3	3	6
3.2. Деталізація характеристик кожного персонажа	3	6	9
3.3. Пошук музичного матеріалу	3	3	6
3.4. Створення образів у виставі вокальними засобами	3	12	14
3.5. Пластична та голосова партитура вистави	3	3	6
3.6. Репетиції вистави	3	15	18
3.7. Індивідуальні заняття	3	6	9
Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди	-	6	6
Підсумок	-	3	3
Разом	66	150	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи колективу на навчальний рік. Організаційні питання. Техніка безпеки.

Створення більш складних театральних форм з використанням умінь, набутих за попередні роки навчання. Навички акторської майстерності для актора музичного театру. Поєднання пластичної виразності та вокалу.

Розділ 1. Музика в виставі та музична вистава (66 год.)

1.1. Музично-хореографічні імпровізації. Створення емоційного малюнку певної музичної композиції (12 год.)

Теоретична частина. Поняття музики як складової театральної вистави.

Практична частина. Етюди на відтворення емоційного малюнку музичного твору.

1.2. Стильові рухи пантоміми та їх використання для відтворення емоційного забарвлення музичного твору (12 год.)

Теоретична частина. Опис основних поз та жестів, які виражають певні емоції.

Практична частина. Етюдна робота на створення стилізованої пластичної форми музичного твору. Взаємодія з партнером.

1.3. Робота з голосом (12 год.)

Теоретична частина. Основна термінологія вокалу.

Практична частина. Вправи на інтонування голосу. Вокальні вправи. Етюди з використанням співу. Спів.

1.4 Специфіка акторської гри в музичній виставі (9 год.)

Теоретична частина. Поняття музичного образу. Специфіка створення образу персонажа в музичній виставі.

Практична частина. Практичні етюди та вокальні вправи. Етюди на задану тему

1.5. Вокальні вправи та рух актора по сцені (9 год.)

Теоретична частина. Основні поняття вокалу як руху. Музичність руху актора.

Практична частина. Етюди на взаємодію руху та вокалу. Акторські вокальні етюди та імпровізації (ігри, імпровізації на музику тощо).

1.6. Історія музичного театру: народні обряди (3 год.)

Теоретична частина. Історія українського музичного театру, календарні свята та музичні традиції, які пов'язані з ними.

1.7. Історія драматургії. Лібрето для музичної вистави (6 год.)

Теоретична частина. Історія виникнення музичних сценаріїв. Правила написання.

Практична частина. Етюди написання лібрето.

1.8. Індивідуальні заняття (3 год.)

Аналіз самостійних робіт кожного вихованця.

Розділ 2. Створення образу (69 год.)

2.1. Акторські вправи на поєднання співу та драматичних епізодів

(12 год.)

Теоретична частина. Основні принципи створення образу в музичній виставі. Театральна умовність у музичній виставі.

Практична частина. Етюди на поєднання вокальних та драматичних епізодів.

2.2. Голос як акторський емоційний інструмент (12 год.)

Теоретична частина. Визначення правил взаємодії голосу та руху.

Практична частина. Голосове керування рухом акторів: індивідуальне, парне, групове Пластична імпровізація, керована голосом актора. Підготовчі вправи. Відпрацювання.

2.3. Музика і ритм (9 год.)

Теоретична частина. Поняття ритму як складової музичного твору.

Практична частина. Етюди на створення пластичного образу музичних творів із різним ритмовим малюнком. Створення ритмо-пластичного малюнку музичного твору

2.4. Ритм і темп (9 год.)

Теоретична частина. Поняття ритму і темпу як складових музичного твору.

Практична частина. Етюди на створення емоційних образів із використанням ритму та темпу. Пластичні етюди на певний емоційний стан. Зміна ритму та темпу при переході від одного емоційного етюду до іншого.

2.5. Музика як партнер на сцені. (9 год.)

Теоретична частина. Поняття музики як партнера.

Практична частина. Різні форми взаємодії: актор – музичний твір, актор – музикант. Взаємодія актора на сцені з музичним супроводом.

2.6. Метод «канону»: музичний та пластичний (9 год.)

Теоретична частина. Поняття «канону» в музиці.

Практична частина. Етюди з використанням канону музичного та пластичного. Етюди на задану тему

2.7. Історія музичного театру: опера, мюзикл (3 год.)

Теоретична частина. Історія музичного світового театру. Видатні особистості та події.

2.8. Індивідуальні заняття (6 год.)

Практична частина. Індивідуальна робота над розвитком музичних та вокальних вмінь.

Розділ 3. Робота зі сценічним матеріалом (69 год.)

3.1. Сценарій для музично-пластичної вистави (6 год.)

Теоретична частина. Основний план роботи над сценарієм, пояснення, призначення на роль кожного вихованця, обговорення.

Практична частина. Обговорення, визначення ідеї, композиційний аналіз сценарію.

3.2. Деталізація характеристик кожного персонажа (9 год.)

Теоретична частина. Створення письмового опису персонажу. Список вокальних партій.

Практична частина. Створення вокально-пластичної форми образу, пошук поз та жестів, притаманних характеру персонажа. Обговорення характеру персонажа, його взаємодії з іншими героями, емоційної композиції ролі.

3.3. Пошук музичного матеріалу (6 год.)

Теоретична частина. Пошук музичного матеріалу, який якнайкраще виражає сюжет твору.

Практична частина. Вокальні заняття. Етюди на вокальне спілкування між акторами, використання пісень тощо.

3.4. Створення образів у виставі вокальними засобами (15 год.)

Теоретична частина. Обговорення персонажа та його взаємодії з іншими дійовими особами.

Практична частина. Створення мізансцен, парна та групова взаємодія персонажів в епізоді вистави, поєднання вокальних партій та пластичних мізансцен.

3.5. Пластична та голосова партитура вистави (6 год.)

Теоретична частина. Запис пластичної та музичної партитури.

Практична частина. Створення пластичної та голосової партитури вистави. Послідовне виконання ролей у виставі відповідно до партитури.

3.6 Репетиції вистави (18 год.)

Теоретична частина. Планування репетиції. Узгодження всіх складових вистави (світло, звук, декорації, костюми, реквізит).

Практична частина. Репетиції вистави згідно з планом від епізодів до генеральних прогонів.

3.7. Індивідуальні заняття (9 год.)

Теоретична частина. Письмовий аналіз ролі.

Практична частина. Індивідуальна робота з кожним студійцем над створенням образу персонажа.

Розділ 4. Екскурсії, вистави, свята, бесіди (6 год.)

Практична частина. Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з митцями сцени.

Підсумок (3 год.)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

Вихованці повинні знати:

- специфіку акторського виконання в різних видах театру;
- особливості музичного театру;
- основні принципи створення сценічного образу у музичній виставі;
- термінологію вокалу, основи роботи зі співом у театральному мистецтві;
- поняття музичного і пластичного ритму, темпоритму, канону та їх використання у виставі;
- історію музичного театру: народні обряди, оперу, мюзикл, ключові постаті та події;
- особливості написання лібрето;
- правила побудови вокально-пластичної партитури вистави.

Вихованці мають уміти:

- поєднувати спів та драматичні епізоди у сценічній дії;
- створювати емоційний малюнок музичного твору засобами пластики, пантоміми та голосу;
- користуватися голосом як емоційним інструментом актора;
- виконувати етюди з використанням музики, ритму, темпу та канону;
- створювати вокально-пластичні образи персонажів;
- працювати у мізансценах з партнерами;
- розробляти та виконувати пластичну й голосову партитуру ролі;
- брати участь у репетиціях та виступах;
- аналізувати й удосконалювати власну акторську роботу.

Вихованці мають набути досвіду:

- акторської гри та імпровізацій;
- створення образів засобами співу та руху;

- взаємодії з музикою як партнером у сценічній дії;
- участі у репетиціях від перших етюдів до генеральних прогонів;
- виступів у театральних постановках;
- спілкування з митцями сцени, відвідування театрів, концертів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Барба Е. Паперове каное / Е. Барба ; пер. з англ. Миколи Шкарабана. – Л.: Літопис, 2001. – 288 с.
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка «обману» / М. М. Барнич. – Київ, 2022. – 304 с.
3. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / П. Брук; пер. з англ. О. Матвієнко, Я. Винницька. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 136 с.
4. Гориславець В. М. Майстерність актора: програма та навчально-методичні матеріали / В. М. Гориславець. – Харків: ХДАК, 2023. – 13 с.
5. Грицай М. Історія українського театру ХХ століття / М. Грицай. – К.: Либідь, 1998. – 384 с.
6. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер / Є. Гротовський ; пер. з англ. М. Зубрицької. – Л.: Літопис, 1999. – 185 с.
7. Карпенко-Карий І. Хазяїн. Сто тисяч. Сава Чалий: П'єси / І. Карпенко-Карий. – К.: Дніпро, 1989. – 432 с.
8. Корнієнко Н. Леся Курбас. Репетиція майбутнього / Н. Корнієнко; – К.: Факт, 1998. – 469 с.
9. Кочерга І. Твори: У 2 т. Т. 1. Драматичні поеми та п'єси / І. Кочерга. – К.: Дніпро, 1984. – 527 с.
10. Куліш М. Народний Малахій. Мина Мазайло. Патетична соната / М. Куліш. – К.: Дніпро, 1989. – 512 с.
11. Курбас Л. Статті, виступи, листи / Упор. М. Лабінський. – К.: Мистецтво, 1987. – 496 с.
12. Леся Українка. Драматичні твори / Леся Українка. – К.: Дніпро, 1987. – 704 с.
13. Старицький М. Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці: П'єси / М. Старицький. – К.: Дніпро, 1982. – 415 с.
14. Февральова С. В. Майстерність актора: програма та навчально-методичні матеріали / С. В. Февральова. – Харків: ХДАК, 2023. – 22 с.
15. Франко І. Із секретів поетичної творчості / І. Франко. – К.: Наукова думка, 1991. – 270 с.